

KRONIKA**Intenzivni evropski tečaj uporabne geomorfologije v alpskem in predalpskem svetu**
Dornbirn, Avstrija, 15.–21. 7. 2002

V organizaciji Raziskovalne fundacije za alpska in predalpska okolja (*Research Foundation for Alpine and Subalpine Environments* – RFASE, Amsterdam) in Predarlskega prirodoslovnega muzeja (*Vorarlberger Naturschau – Inatura*, Dornbirn) ter pod pokroviteljstvom Mednarodne geomorfološke zveze (*International Association of Geomorphologists* – IAG) in Evropskega centra za geomorfološke nevarnosti pri Svetu Evrope (*Centre Européen sur les Risques Geomorphologiques* (CERG), *Council of Europe*, Strasbourg) je med 15. in 21. julijem 2002 potekal mednarodni geomorfološki tečaj *European Intensive Course on Applied Geomorphology in Alpine and Subalpine Environments* oziroma *CERG intensive course 2002*. Tečaj je imel delovni naslov *An introduction into alpine and subalpine environments in a key sector of the northern Alps with emphasis on hazard and risks* 'Uvod v alpska in predalpska okolja s poudarkom na naravni ogroženosti in tveganju na primeru Severnih Alp' in je bil organiziran v počastitev mednarodnega leta gora 2002. Namenjen je bil podiplomskim študentom geomorfologije, kvartarne geologije in fizične geografije ter njihovim mentorjem. Tečaj s 44 udeleženci iz osmih evropskih držav ter Kolumbije, Argentine in Indije je vodil dr. Leo W. S. de Graaff (RFASE) ob pomoči dr. M. de Jonga (RFASE) in dr. A. C. Seijmonsbergena (Univerza v Amsterdamu).

Tečaj je sledil poletni šoli *UNESCO Summer School 2002* (7.–13. 7. 2002, Dornbirn, Avstrija) z delovnim naslovom »Geomorfologija in kvartarna geologija alpskega in predalpskega sveta na primeru Severnih Alp« v isti organizaciji in pod pokroviteljstvom IAG in UNESCA ter enodnevnemu simpoziju IAG Odnosi med človekom in gorskim okoljem v luči geomorfoloških nevarnosti in človekovim vplivom v Evropi, ki je potekal 14. julija 2002 v Dornbirnu (Avstrija). Na vseh treh srečanjih smo bili zastopani tudi Slovenci.

Prvi dan tečaja je bil namenjen predavanjem, ki so tečajnike seznanila z regionalno geologijo in s pleistocenskimi poledenitvami (s poudarkom na zgornjem würmu) na območju avstrijske zvezne dežele Predarlška, švicarskega kantona Sankt Gallen in kneževine Lihtenštajn, kjer je pozneje potekalo terensko delo. Predavanja so bila namenjena tudi seznanitvi z večjimi pobočnimi procesi na tem območju, z uporabo daljinskega zaznavanja pri preučevanju pobočnih procesov, z uporabo GIS-ov pri kartiranju plazovitih območij, z varovalno funkcijo gozda in z metodologijo detaljnega geomorfološkega kartiranja.

Sledilo je pet dni terenskega dela. Drugi dan tečaja je terensko delo potekalo v Bregenzerwaldu (Predarlška, Avstrija) in je bilo namenjeno geomorfnim oblikam in procesom na kvartarnih sedimentih in na molasi. Na istem območju je naslednji dan sledil ogled prazgodovinskega podora v dolini Lecknertal in zemeljskega plazu Bolgenach iz istega obdobja. Udeleženci so se sprehodili tudi po aktivnem 180 ha velikem zemeljskem plazu Rindsberg.

Četrty dan je bil namenjen predstavitvi metodologije detaljnega geomorfološkega kartiranja na terenu. Način kartiranja, po metodologiji Oddelka za fizično geografijo Univerze v Amsterdamu, je bil prikazan na območju Widentobel (Sankt Gallen, Švica) in v okolici Malbruna (Lihtenštajn).

Peti dan so najprej potekala predavanja o uporabi geofizikalnih metod in opreme pri preučevanju pobočnih procesov. Sledilo je terensko delo na območju zgodovinskega podora Breitenberg (Dornbirn), kjer so tečajniki lahko preizkusili različno geofizikalno opremo (na primer georadar in cerskop). Gora Breitenberg danes ogroža novejšo blokovsko naselje, ki je zraslo na zgodovinskem podornem gradivu. Na območju odloma zgodovinskega podora je namreč še vedno labilnega do 0,2 milijona m³ gradiva.

Šesti dan je sledil ogled prazgodovinskega podora Flims (Sankt Gallen, Švica), največjega podora v Alpah. Sprožilo naj bi se med 10 in 15 km³ gradiva, ki je prekrilo prek 50 km² veliko območje.

Matija Zorn

Stanovska priznanja v letu 2002

Portorož, 28. 9. 2002

Tudi v letošnjem letu so bila podeljena stanovska priznanja. Na predlog posameznih društev, delovnih teles ZGDS in posameznikov je bil v skladu s Pravilnikom o priznanjih ZGDS sestavljen predlog kandidatov za odličja. Redni letni občni zbor ZGDS, ki je bil 4. aprila 2002, je soglasno potrdil vse predloge. Priznanja so bila dobitnikom vročena 28. 9. 2002 v Portorožu, in sicer v sklopu 2. Melikovih geografskih študijskih dnevov, ki jih je pripravil Oddelek za geografijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.

Melikovo priznanje, ki je naše najvišje stanovsko priznanje za življenjsko delo in vidne dosežke na področju geografskega znanstvenoraziskovalnega dela pri proučevanju Slovenije, so dobili: dr. Lojze Gosar, dr. Franc Lovrenčak in dr. Anton Sore.

Priznanje zlata plaketa ZGDS je namenjena posamezniku za življenjsko ali večdesetletno predano in odmevno delo na področju geografije. Prejeli so ga: Dragica Borko, Adica Jamnišek, Dušan Logar, mag. Branko Mlinar, Dragica Novak, Zvonko Rus, Raul Šiškovič, Milan Vreča in dr. Marko Žerovnik.

Poleg naštetih so to stanovsko odličje prejeli še: Ljubljansko geografsko društvo kot pobudnik in začetnik stanovskega povezovanja slovenskih geografov in Mariborsko geografsko društvo ob petdesetletnici ustanovitve. Enako priznanje je dobila tudi Knjižnica Oddelka za geografijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, ki s svojimi bogatimi zbirkami in aktualnimi knjižnimi novostmi vseskozi prispeva k seznanjanju geografov z novimi usmeritvami in napredkom stroke po svetu.

Srebrna plaketa ZGDS, ki je namenjena za več kot dvajsetletno vestno in odmevno delo na področju geografije in v društvenih telesih, so prejeli: Igor Lipovšek, Mira Marija Sajko, Janja Turk in dr. Maja Umek.

Bronasta plaketa ZGDS je stanovsko priznanje za več kot desetletno delo v stroki in geografskih društvih kakor tudi za aplikacijo in popularizacijo geografskih dosežkov in izsledkov na različnih področjih. Prejeli so jo: mag. Valentina Brečko Grubar, mag. Jerneja Fridl, dr. Karmen Kolenc Kolnik, dr. Marko Krevs, dr. Darko Ogrin, dr. Tatjana Resnik Planinc, dr. Irena Rejec Brancelj in dr. Ana Vovk Korže.

Pohvala ZGDS je priznanje za prizadevno, uspešno in odmevno delo v organih društva ali Zveze, vodenje in usmerjanje geografskih raziskovalnih nalog ter druge strokovne dejavnosti. Prejela jo je Urška Eniko s Srednje agroživilske šole v Ljubljani.

Milan Natek

Slavnostna akademija ob stoletnici rojstva kartografa samouka Ivana Selana

Komenda, 22. 11. 2002

Ivan Selan je bil rojen v Savljah pri Ljubljani 18. novembra 1902, umrl pa je 29. septembra 1981 v Suhadolah. Šest razredov osnovne šole je obiskoval na Ježici, zadnja dva pa v Komendi. V bližnjih Suhadolah je podedoval kmečko posestvo z 20 hektarji zemlje.

Pri šestnajstih letih je šel s prijatelji na Grintovec. Na podstrešju, kjer je poleti spal in imel svojo mizo in knjige, je narisal podroben zemljevid gore in poti nanjo. Zemljevid je prišel pred oči učitelja Ivana Vuge iz Komende. Ta je takoj opazil njegov izredni dar in mu naročil, naj izdelava zemljevid okoliše komendske šole in občine. Učitelj je zemljevid pokazal na prosvetnem oddelku v Kamniku, kjer so mlademu fantu takoj naročili izdelavo zemljevidov za vse šole v kamniškem okraju. Kmalu so zanj izvedeli tudi v Ljubljani. Nekega dne je prišel k njemu banovinski inšpektor in mu naročil izdelavo večjega števila zemljevidov za šole v Sloveniji. Njegovih zemljevidov tedaj še niso razmnoževali, zato so šole uporabljale le unikate. Izdelal je tudi relief (maketo) Kamnika in Kranja.

Leta 1929 je odšel na delo v Vojnogeografski inštitut v Beograd. Tam se je pogloblje seznanil z metodami kartografskega dela. Po enem letu se je vrnil domov v Suhadole, kjer sta ga čakala družina in zemlja. Po prihodu domov so nenehno prihajala naročila za izdelavo splošnogeografskih in raznih tematskih zemljevidov.

Na sliki, ki je bila posneta ob Ohridskem jezeru leta 1954 med 2. kongresom jugoslovanskih geografov v Makedoniji, so (od leve proti desni) dr. Valter Bohinec, Ivan Selan in France Planina.

Med drugo svetovno vojno je izdelal več topografskih kart za partizane, zato je bil dvakrat zaprt v Begunjah, nato pa do konca vojne interniran v Salzburgu.

Po vojni je potreba po zemljevidih še narasla. Naročilo je sledilo naročilu. V tem času je izdelal veliko izvrstnih splošnageografskih in tematskih zemljevidov, med katerimi velja omeniti zlasti zemljevid Slovenija in sosednje pokrajine v merilu 1 : 300.000, ki je najpomembnejše Selanovo delo, poznano in priznано doma in v tujini. Pri tem zemljevidu, kakor tudi pri večini splošnageografskih zemljevidih, sta aktivno pri priredbi sodelovala dr. Valter Bohinec in France Planina.

Ivan Selan je bil član Geografskega društva Slovenije. Leta 1954 se je v Ohridu v Makedoniji udeležil drugega kongresa jugoslovanskih geografov, kjer je bil kot samonikli kartograf v središču pozornosti.

Selanovi zemljevidi in perspektivne reliefne karte, pri katerih sta kot slikarja sodelovala Anton Rojc iz Pšate pri Dragomlju in Ludvik Juhant, Žgajnarjev iz Komenske Dobrave, niso le izredno natančni in vsebinsko bogati, temveč so tudi zelo lepo izdelani. Dosledno je namreč prostoročno izpisoval vsa imena in ustvaril izredno lepoto črk, ki je zaradi pestrosti oblike pisave ni mogoče doseči s strojem ali z drugimi tehničnimi pripomočki. Omeniti velja zlasti harmonijo barv, s katerimi je na zemljevidih nazorno prikazal razgibanost zemeljskega površja.

Ivan Selan je uporabljal pri svojem delu različno orodje. Bilo je v glavnem zelo preprosto: nekaj je bilo kupljenega, nekaj pa ga je napravil sam. Blizu mize ali v bližnjih omarah je imel tudi obilo knjig, med katerimi je prevladovalo statistično gradivo.

V sobi, kjer je ponavadi delal pozno v noč, je skrbel za stalno temperaturo in vlago, da bi se mu papir, na katerega je risal, preveč ne raztezal ali krčil. Zadnja leta je risal zemljevide v dokaj hladni sobi, največ stoje.

Ob stoti obletnici rojstva Ivana Selana je bila v Komendi 22. novembra 2002 v njegov spomin slavnostna akademija in odprta stalna razstava o njegovih kartografskih izdelkih ter risarskem orodju.

Marko Žerovnik

Študentske Prešernove nagrade

Ljubljana, 12. 12. 2002

Študentsko Prešernovo nagrado Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani so za diplomska dela prejeli Boštjan Kerbler (naslov diplomskega dela Geografske značilnosti hribovskih kmetijskih gospodarstev v občini Ribnica na Pohorju: aplikativna razvojna tipologija hribovskih kmetijskih gospodarstev: metodološki prispevek h geografiji podeželja, mentor dr. Marijan M. Klemenčič), Matej Ogrin (naslov diplomskega dela Vpliv reliefa na oblikovanje nekaterih mikroklimatskih tipov v Sloveniji, mentor dr. Darko Ogrin) in Andreja Šimenc (Izseljevanje Slovencev v Brazilijo in njihova integracija na primeru slovenske skupnosti v zvezni državi Sao Paulo, mentor dr. Milan Bufon). Podelitev je bila v zbornični dvorani Univerze v Ljubljani v četrtek, 12. 12. 2002.

Borut Peršolja